

Innehåll

Må gott 5

Maten 7

Vilken mat? 7

Protein, fett, kolhydrater 8

Fibrer, vitaminer 9

Mineraler 11

Vattnet är livsviktigt 13

En hälsosam tallrik 14

Några goda råd om mat! 15

Helt onödigt och mycket onyttigt 15

Mat fem gånger om dagen..... 16

Måltidsro 16

En dags måltider 16

Nyttiga recept 18

Rörelse och motion 27

Då och nu 27

Rör på dig 28

Välj motion du gillar 28

Träna regelbundet 30

Goda råd när du tränar	31
Träna inte för hårt	31
Stimulans	33
Endorfin ökar välbefinnandet	34
Att bara vara	34
Vila och sömn	37
Kropp och själ behöver ro	37
Skön vila	38
Så här kan du meditera	38
God sömn	39
Sova gott-tips	39
Viktigt att veta	40
Narkotika	40
Alkohol	41
Alkoholens skadlighet	42
Tobak	43
Snus	45
Goda skäl att sluta röka	45

Maten

Din kropp behöver energi
det vill säga mat
för att den ska fungera.
Det är därför viktigt
att äta regelbundet
och att äta bra mat.

Vilken mat?

Maten ska ge dig energi.
Alla livsmedel innehåller energi.
Energi anges i kilokalorier (kcal).
Kroppen behöver ungefär
2 000 kilokalorier per dag.

Det gäller att välja mat som är nyttig
så att kroppens alla organ
som hjärta, lungor, hjärna,
muskler och övrigt ska fungera.
Mat bör innehålla proteiner,
fett och kolhydrater.
Maten kan även innehålla
vitaminer, mineraler, fibrer med mera.
Maten har stor betydelse
för både kropp och själ.

Rörelse – motion

När du promenerar eller rör på dig i lugnt tempo använder kroppen fett som bränsle.

När du joggar, jympar eller anstränger dig mycket använder kroppen kolhydrater som bränsle.

Kroppen behöver rörelse precis som den behöver mat för att må bra.

Hjärtat, lungorna, musklerna även hjärnan behöver syresättas. När du rör dig får kroppen syre.

Då och nu

För drygt hundra år sedan rörde man på sig av naturliga skäl. Många hade kroppsarbete.

Man fick gå eller cykla och om vintern åka skidor när man skulle ta sig till skola, arbete och vänner.

Det fanns tåg, men många åkte häst och vagn längre sträckor.

I vår tid tar vi bussen, tunnelbanan eller bilen när vi ska någonstans.

Stimulans

Att ha roligt och trivas med livet har stor betydelse för hur man mår både i kropp och själ.

Att vara tillsammans med familjen, träffa vänner, ta hand om en hund eller katt, ha en hobby som att sjunga i kör, snickra, spela ett instrument, måla, fotografera och mycket annat.

Listan på saker du kan göra kan bli hur lång som helst. Här gäller det att göra sådant som du verkligen tycker om.